

# Yrityksen läsnäolon vaikutus kotiseutukokemukseen Tuurin kylässä



Sulevi Riukulehto ja Eeva Uusitalo

Tarkastelemme artikkelissamme kyläyhteisön ja kylässä sijaitsevan yrityksen vuorovaikutusta osana kyläläisten kotiseutukokemusta. Meitä kiinnostaa se, miten yritys-toiminnan fyysiset ilmentymät muuttavat kyläympäristöä ja sen kokemuksellista tulkintaa kotiseutuna. Yritysten aineellisen läsnäolon tarkastelu laajentaa käsitystämme siitä, millaiset toimijat osallistuvat kylän muuttumiseen ja kotiseutukokemuksen syntymiseen. Tutkimuskohteemme on Etelä-Pohjanmaalla sijaitseva Tuurin kylä ja siellä sijaitseva Keskisen kyläkauppa. Analyysi kylän, kyläyhteisön ja kylässä toimivan yrityksen suhteista perustuu kyläläisten kanssa käytyihin virikekeskusteluihin. Kyläkauppa jättää kylään jälkiä ja muokkaa maisemaa. Muutoksen vauhti ja suunta eivät aina miellytä kyläläisiä, mutta he suhteuttavat ne osaksi kotiseutukokemustaan.

Asiasanat: kylä, yrityksen kotiseutu, kyläkauppa, Tuuri

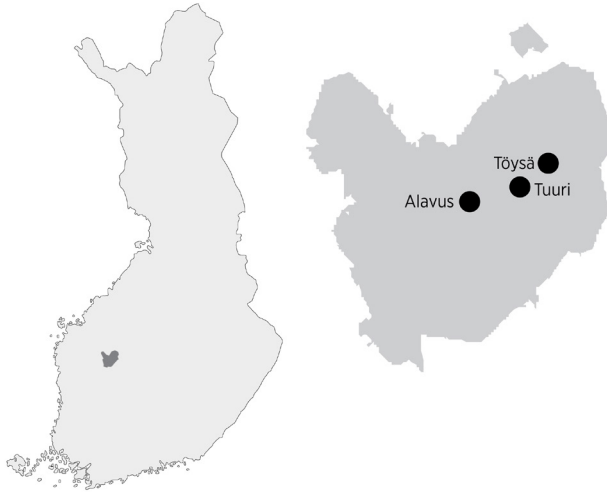
<https://doi.org/10.51807/maaseutututkimus.159741>

Juna jättää minut seisakkeelle, joka on kätevästi Keskisen kulmalla. Kovasti on paikka muuttunut sitten ensikäynnin 1990-luvun puolivälissä. Keskisen kylkeen on kasvanut monenlaista kauppaliikettä. Onko tämä nyt sitten kyläkauppa vai kauppakylä? Ja kait täällä jossain se kyläkin on? (Kenttämuistiinpanot EU 18.10.2022)

**N**äin kuvasi tutkija saapumistaan kohteeseensa. Junasta astutetaan hän tarkkaili ihmetellen ympäristöään. Kuten lainauksesta käy ilmi, tulija ei ollut kylässä ensimmäistä kertaa. Paikka oli kuitenkin vuosien saatossa muuttunut. Seuraavan päivän tutkimuskeskustelussa eräs keskustelukumppani naapurikylältä huomautti, että jos saapuja olisi tullut junalla samaan paikkaan 1990-luvulla, hän olisi tarvinnut kompassin, sillä tuolloin paikalla kasvoi vielä sankka metsä. Nyttemmin vaikutti siltä, että kylä metsineen oli kadonnut kauppa-liikkeiden sekaan.

Tarkastelemme artikkelissamme kyläyhteisön ja kylässä sijaitsevan yrityksen vuorovaikutusta osana kyläläisten kotiseutukokemusta. Yrityksillä on liiketoiminnallinen merkityksensä työpaikkoina, tuotantona ja kauppana, mutta ne ovat myös osa kylämaisemaa. Ajattelemme, että jokaisella yritykselläkin on oma kotoisuuden alueensa, jonka aineelliset ja aineettomat piirteet ja toiminnan yritys tuntee ja kokee itselleen luonteviksi ja tärkeiksi. Samoin paikallisyhteisön jäsenet hahmottavat yritykset oman kotiseutunsa osana ja antavat niille merkityksiä, jotka liittyvät esimerkiksi kuulumisen tunteeseen: yritys kuuluu tänne ja meille. Tältä osin meitä kiinnostaa se, miten yritystoiminnan fyysiset ilmentymät muuttavat kyläympäristöä ja sen kokemuksellista tulkintaa kylämaisemana, kulttuuriperintönä ja kotiseutuna. Yritysten läsnäolon tarkastelu laajentaa käsitystämme monenlaisten toimijoiden osallisuudesta kylän muuttumisessa ja kotiseutukokemuksen syntymisessä.

Tutkimuskohteemme on Etelä-Pohjanmaalla sijaitseva Tuurin kylä ja siellä sijaitseva Keskisen kyläkauppa, oikealta nimeltään Veljekset Keskinen Oy. Matkaa Tuurista Alavudelle on vain 6,5 kilometriä, saman verran kuin Töysän kirkonkylään. Puoliväliin kuntakeskuksia kasvanut Tuuri on aina ollut identiteetiltään vahva. Se ei ole lujasti kiinnittynyt kumpaankaan suuntaan. Siitä tuli osa Alavuden kuntaa vuonna 1865, josta se kuitenkin siirtyi Töysän kunnan osaksi vuonna 1927. (Laukkonen 1989, 311; Riukulehto & Rinne-Koski 2019, 33.)



Kartta 1. Alavus, Tuuri ja Töysä Suomen kartalla.

Alavus ja Töysä yhdistyivät vuonna 2013. Kuntaliitoksesta töysäläisillä on monenlaisia mielipiteitä, mutta kaikki tuntuvat suhtautuvan siihen varsin kiihkottomasti. Aihe ei herätä paikkakunnalla suuria tunteita. Töysäläiset kokevat, että Töysää ei liitetty pakolla Alavuteen, vaan kyseessä oli molempien oma valinta. Alavus halusi Töysän – kenties juuri Tuurin vetovoiman ja kehityksen vuoksi. (Juurakko 2015; Riukulehto & Rinne-Koski 2019, 25.)

## **Teorettinen kiintopiste kokemuksellisessa kotiseututeoriassa**

Tutkimuksellisena viitekehyksenämme on Heideggerin, Gadamerin ja Ricoeurin perintöön nojautuva kokemuksellinen kotiseututeoria, jossa kokemukset ymmärretään kronospaatialisesti. (Kokemuksellisesta kotiseututeoriasta ja kotiseutukokemuksesta ks. Riukulehto & Rinne-Koski 2015; Riukulehto & Suutari 2016; Riukulehto 2019, 193–198; 2020.) Kokemuksissa yhdistyvät aina erityisen merkityksen saaneet tilalliset ja ajalliset osatekijät (paikat ja tapahtumat), jotka jäävät elämään koettuina tulkintoina (maisemina ja muistoina). Kotiseudun – tai yksinkertaisemmin kodin kuten monissa kielissä sanotaan – kokemuksesta voidaan puhua silloin, kun nimenomaiset muistot ja maisemat herättävät kotoisuuden tunteen. Toisin sanoen silloin, kun paikkojen ja tapahtumien

erityisyys synnyttää sellaisen kokemustilan, jossa kokija voi sanoa olevansa kotonaan.

Kokemuksellisen kotiseudun tutkimuksessa kotiseudun kokemusta lähestytään avainkohteiden avulla (Riukulehto 2020; erityisesti Töysästä kotiseutuna Riukulehto & Rinne-Koski 2019). Avainkohteet ovat erityisinä pidettyjä paikkoja ja tapahtumia. Jälkikäteen, esimerkiksi asukkaiden kanssa maastossa liikuttaessa tai keskusteltaessa, ne tavoitetaan henkilökohtaisina muistoina ja maisemina. Kotiseutukokemusta voidaan tarkastella myös kollektiivisena ilmiönä, sillä samalla alueella ja samaan aikaan elävien ihmisten avainkohteet ovat usein samoja. He muistelevat samoja tapahtumia ja kertovat samoista maisemista. Selvyiden vuoksi on syytä mainita, että maiseman käsite ymmärretään tässä tutkimuslinjassa laajasti. Myös aineettomasta, sosiaalisesta ja henkisestä ympäristöstä tehtyjä tulkintoja voidaan käsitellä maisemana: puhutaan esimerkiksi äänimaisemasta ja sielunmaisemasta.

Kotiseutukokemuksen lähikäsite on kuuluminen (*belonging*, esim. Cohen 1982), jonka avulla voidaan lähestyä samaa ilmiökokonaisuutta, varsinkin jos kuulumisen tunne ymmärretään kaksisuuntaisesti (minä kuulun ja minulle kuuluu) ja sen ajatellaan sisältävän myös tilallisen ulottuvuuden (Rinne-Koski & Riukulehto 2022). Kotiseututunteessa ja kuulumisen tunteessa on paljon samaa. Kuulumisen käsitettä käyttävissä tutkimuksissa kotiseudun kokemusta (*feeling at home*) on kuvattu eritoten tuttuuden, turvallisuuden sekä itsemääräämisoikeuden ulottuvuuksilla. Tuttuutta pidetään ensisijaisena ja välttämättömänä muttei silti riittävänä ehtona kotoisuuden kokemukselle. Tuttuus tarkoittaa toistoa, rutiineja ja tavanmukaisuutta. Turvallisuuteen liittyvät perustarpeet ja materiaallinen ja fyysinen turvallisuus. Itsemääräämisoikeus tarkoittaa sitä, että ihminen voi julkisesti ilmaista itseään ja kokea kuuluvansa johonkin yhteisöön ja sen historiaan. (Duyvendak 2011, 38–39; Lähdesmäki ym. 2016, 237.)

Kokemusympäristönä kotiseutu on kokonaisuus, mutta tutkimuksissa sitä tarkastellaan usein osakokonaisuuksina. Riukulehdon ja Rinne-Kosken Töysä-tutkimuksessa (2019, 16) kotiseutua käsitellään kolmessa osassa, jotka ovat luonnon kotiseutu, rakennettu kotiseutu ja henkinen kotiseutu. Joskus omaksi ryhmäksi erotetaan myös virtuaalinen kotiseutu. Tässä artikkelissa keskitymme erityisesti rakennettuun kotiseutuun eli yrityksen aineellisen läsnäolon vaikutuksiin kyläläisten kotiseutukokemuksiin, unohtamatta kuitenkin muita vaikuttavia tekijöitä.

Artikkeliä on innoittanut myös ajatus aineellisen kulttuurin läsnäolon merkityksestä ja seurauksista. Kuten Severin Fowles (2010, 23–24) muistuttaa, esineiden voima ei ole yksistään niiden kyvyssä välittää niihin kätettyjä merkityksiä inhimillisen tulkitsijan ratkottaviksi. Aineellisella on myös itsenäisempi "kyky" saada läsnäolollaan asioita aikaan. Anna Kajanderin (2022, 151) mukaan aineellinen ei pelkästään sijaitse jossain, vaan se myös vaikuttaa ympäristöönsä.

Aineellisilla esineillä on näkymättömiä ominaisuuksia, jotka rakentavat yhteyksiä ihmisten, paikkojen ja aikojen välille (Holmes 2024, 1–3). Aineellinen kulttuuri, myös rakennukset, välittävät aineettomia ominaisuuksia tai niillä voi olla aineettomia seurauksia, kuten kotiseutukokemusten herääminen (vrt. Olsson & Ainiala 2023). Tämän ajatuksen mukaisesti artikkelimme näkökulmasta on tärkeää se, miten Tuurin herättämiä kotiseutukokemuksia ovat tuottaneet ja muokanneet ihmisten lisäksi myös aineellinen kulttuuri ja rakennettu ympäristö. Erityisesti tarkastelemme kyläkauppakompleksin aikaansaannoksia kylämaisemassa ja sitä, miten se täydentää tai muokkaa kyläläisten kotiseutukokemuksia.

## Muutama sana aineistosta ja menetelmästä

Artikkeli perustuu viiteen virikekeskusteluun, jotka on järjestetty kahdessa hankkeessa: *Kotiseudun historia narratiiveina – töysäläinen kotiseutu ajallisessa kehityksessä* (Kohina 2017–2019) sekä *Paikallisyhteisöjen ja yritysten kohtalonyhteys* (The dynamics of localities and enterprises, DoLE 2020–2024). Keskusteluista kaksi järjestettiin Tuurin kyläläisille (2017 ja 2022), kaksi Töysän kirkonkyläläisille (2017 ja 2022) ja yksi Töysä-Seuran jäsenille (2022). Vuoden 2017 keskustelut järjestettiin yhteistyössä Tuurin maa- ja kotitalousseuran sekä Töysän Kirkonkylän Kyläyhdistyksen kanssa. Tuurissa paikalle saapui 11 henkilöä, neljä naista ja seitsemän miestä.

Töysässä läsnä oli neljä henkilöä, yksi nainen ja kolme miestä. Vuoden 2017 osallistujista nuorin oli 15-vuotias ja vanhin 82. Vuoden 2022 keskusteluissa Tuurin nuorisoseuran kokoon kutumassa tilaisuudessa oli läsnä kolme naista ja seitsemän miestä. Töysä-Seuran tilaisuuteen osallistui viisi naista ja kolme miestä. Töysän yrittäjien tilaisuudessa oli läsnä kolme naista ja yksi mies. Vuoden 2022 keskusteluissa nuorin osallistuja oli 38-vuotias ja vanhin 82-vuotias. Yhdistykset kutsuivat tilaisuuksiin omia jäseniään eli kaikki osallistujat olivat lähtökohtaisesti kiinnostu-

neita kotiseutuunsa liittyvistä asioista. Osallistujat painoutuivat iältään yli 60-vuotiaisiin; miehiä osallistui hieman enemmän kuin naisia.

Töysän ja Tuurin keskusteluissa Keskisen herättämät ajatukset olivat ymmärrettävästi erilaisia. Töysän kirkonkylässä Tuuria katsellaan sekä kirjaimellisesti että kuvainnollisesti hieman etäämmältä. Töysäläisten tärkeät paikat, ihmiset ja riennot ovat omalla kylällä. Hieman yleistäen voi todeta, että töysäläisiä Keskisessä kiinnostaa erityisesti sen taloudellinen menestys, työllistävyys tai vaikutus muuhun liiketoimintaan koko seudulla. Tuurissa sen sijaan Keskisen vaikutus asukkaiden arkeen ja maisemaan on läsnä ja aistittavissa lähes päivittäin. Siksi Tuurin keskustelut muodostavat meille primääriaineiston, johon tekemämme tulkinnat enimmäkseen nojaavat. Töysän keskusteluilla olemme saaneet aiheeseen laajemman, kokonaiskuvaa täydentävän näkymän.

Aktiivisimpia keskustelijoita olivat pidempään kylässä asuneet henkilöt. Heillä oli yhteisiä muistoja liittyen kylämaisemasta jo kadonneisiin ihmisiin, rakennuksiin, paikkoihin ja yrityksiin. Erityisesti Tuurissa aineistosta kuuluu Tuurista kotoisin olevien miesten ääni. Heillä oli muistoja kylästä useammalta vuosikymmeneltä ja kotiseutuun liittyvien asioiden harrastuneisuutta. Kuten ryhmäkeskustelussa usein käy, erityisesti suurimmassa ryhmässä puheenvuorot jakautuivat keskusteluissa epätasaisesti osallistujien kesken. Jotkut ottivat tai saivat asioista perillä olevan tietäjän roolin, toiset tyytyivät enemmänkin kuuntelemaan. Jokunen lienee tullut paikalle silkasta uteliaisuudesta. Erityisesti Tuurin ryhmä oli hieman liian suuri, kymmenen osallistujaa, mikä saattoi rajoittaa joidenkin puhehalukkuutta.

Keskustelun aikaansaamiseksi osallistujille esitettiin kuvallisia ja sanallisia virikkeitä, joiden innostamina osallistujat saattoivat vapaasti assosioiden keskustella ihmisistä, tapahtumista, rakennuksista tai paikoista, jotka muodostavat heidän kotiseutunsa. Käytössämme oli kaksi eri virikerunkoa. Vuoden 2017 virikkeet keskittyivät Töysän kotiseudun ajallisuuteen (3 kuvavirikettä, 2 äänivirikettä, 13 tekstivirikettä; ks. Riukulehto & Rinne-Koski 2019, 141–145). Ne johdattivat keskustelun tapahtumiin, muistoihin, perinteisiin ja kulttuuriperintöön. Vuoden 2022 keskustelujen virikkeistä viisi oli valokuvia. Ne olivat näkymiä omasta kylästä ja sen lähialueilta, yrityksistä ja rakennuksista. Toiset viisi virikettä olivat tekstimuotoisia. Viritimme osallistujia keskustelemaan kotiseudustaan esittämällä kaikissa keskustelutilaisuuksissa osallistujille suoran kysymyksen: jos esittäisit kotiseutusi yhdellä valokuvalla, mitä siinä olisi?

Virikemenetelmät ovat varsin laajasti käytössä yhteiskunnallisessa tutkimuksessa, varsinkin silloin, kun tutkimuskysymykset ovat moniaineksisia, kun tavoitellaan kokemusperäistä tietoa, jota on vaikea tutkia pelkästään haastattelemalla, tai kun samaan kysymykseen halutaan syventyä yhä uudestaan monesta eri näkökulmasta. (Ks. Törrönen 2002; Lapenta 2011; Suutari & Rinne-Koski 2015; Riukulehto & Suutari 2022.) Virikekeskustelumenetelmän olennaisena periaatteena on, että työryhmää juontavat tutkijat välttävät keskustelun ohjaamista. Virikkeet johtavat keskustelun oikeaan aihepiiriin, mutta osallistujat saavat itse määrittää, mitä asioita ja teemoja he haluavat annetun virikkeen pohjalta käsitellä. Näin varmistetaan, että jokaisella on tilaisuus tuoda esiin itse tärkeinä pitämiään asioita ja tutkijasta riippumattomia näkökulmia. (Hänninen 2022, 233; Riukulehto & Suutari 2022; Steel ym. 2024; myös Törrönen 2017.)

Etenkin valokuvien vahvuus virikekeskusteluissa on niiden tulkinnallinen avoimuus (Vium 2020, 173; Riukulehto & Lähteenniitty 2022, 26–29). Valokuvat herättävät eloon kadonneiksi luultuja asioita, menneitä ihmisiä, tapahtumia ja paikkoja (Harper 2002, 23). Tämän totesimme myös omissa keskusteluissamme: valokuvat muistuttivat läsnäolijoita menneestä kylästä, kadonneista ihmisistä, rakennuksista, paikoista ja yrityksistä.

Keskustelut koskivat yleisellä tasolla yritysten ja paikallisyhteisön suhdetta, mutta tätä artikkelia varten tekemässämme aineiston analyysissä erityisen huomion kohteena olivat kyläläisten kokemukset Keskisen kyläkaupan vaikutuksesta kylään. Analyysiprosessin aluksi etsimme litteraatioista kohdat, joissa puhuttiin Keskisen kyläkaupasta. Varsinaisessa analyysissä noudattelimme lähiluvun periaatetta, jossa tulkinnan lähtökohta ovat yksittäiset tekstit tai tekstinosat (Pöysä 2015, 6). Lähilukua voi kuvata systemaattiseksi ja paneutuvaksi lukemiseksi, jonka tavoitteena on tekstin syvemmän merkityksen saavuttaminen (Brummet 2019, 2). Kuten Pöysä kirjassaan toteaa (emt., 7) on haastavaa kertoa lukijalle, miten tai millaisen prosessin tuloksena aineistosta lähiluvun myötä tehdyt tulkinnat ovat syntyneet. Prosessia voisi kuvata hermeneuttisen tutkimusperineen mukaisesti yksittäisten aineistojen ja hahmottuvan kokonaisuuden vuoropuheluksi, jossa tulkintoja ohjaa teoreettinen välineistö.

Olemme tulkinneet kyläläisten puheesta näkyviin, miten kyläkaupan läsnäolo on vaikuttanut kyläläisten kotiseutukokemuksiin. Analyysissä

olemme jäsentäneet aineistoa kotiseutukokemuksen perusulottuvuuk-sien eli maiseman ja muistojen avulla. Niiden välityksellä hahmottuu yhteinen tulkinta tilasta, kylämaisemasta. Se kertoo meikäläisyydestä, kyläläisten arkisista käytännöistä, siitä, miten meillä päin ollaan ja ele-tään. Kotiseutukokemuksen ulottuvuuksia ei ole tarkoituksenmukaista erottaa toisistaan kotiseutupuheessa, sillä ihmiset kokevat tilan ja ajan yhdellä kertaa: asiat tapahtuvat paikoissa, ja paikat ovat paikkoja juuri siksi, että niissä on tapahtunut jotakin. Koska olemme edenneet tulkin-noissamme aineiston ehdoilla, myös analyysimme risteilee Tuurin kylällä kyläläisten kertomuksia seuraten.

Tutkiessamme kyliä tutkimme myös asukkaiden muodostamaa yhteisöä, onhan yhteisö yksi kylän perusmerkityksistä. Artikkelissamme emme kuitenkaan nosta yhteisön käsitettä analyysimme kohteeksi. Käytämme sitä kuvailevana apukäsitteenä, jolla viittaamme Tuurin kylässä tai sen liepeillä asuviin ihmisiin. Heistä käytämme myös nimeä tuurilaiset. Naa-purikylään viittaamme nimellä Töysän kirkonkylä, ja töysäläisillä tarkoi-tamme entisen Töysän pitäjän alueella asuvia ihmisiä. Nämä asukkaita kuvaavat yleistävät sanat (tuurilaiset, töysäläiset) sisältävät oletuksen sosiaalisesta yhdenmukaisuudesta tai ihmisten keskinäisestä saman-kaltaisuudesta. Samassa kylässä asuvat ihmiset eivät kuitenkaan ole yhte-näinen ryhmä eivätkä keskenään samanlaisia. Koska käytännön syistä tarvitaan termi, jolla tekstissä viitataan tutkimuskylän tienoilla asuviin ihmisiin, käytämme asukkaisiin viitatessamme selvyuden vuoksi edellä mainittuja sanoja.

## **Keskelle kylää kasvanut kyläkauppa**

Töysäläiset muistelevat mielellään kotiseutunsa kauppiastarinoita. Van-himmat muistelut liittyvät Venäjän vallan aikaisiin kulkukauppiaisiin, kuten Dimitri Köniin, jonka pojat jäivät kauppiaksi Hakojärvelle ja Ala-vudelle. (Riukulehto & Rinne-Koski 2019, 21.)

Myös Keskisen tarina alkaa Toivo Keskisen kulkukaupasta 1930-luvun alussa. Pysyvän kaupan hän perusti oman kotinsa yhteyteen Tuurin kylään vuonna 1952. 1960-luvun lopussa hän osti lakkautetun Kallen-kosken sahan kivisen pajarakennuksen ja siirsi kauppansa siihen. (Lund-berg 2004, 244, 325.) Siitä alkoi nykyisin Keskisen kyläkauppana tun-netun yrityksen kasvu kylän keskustaan, vanhalle saha-alueelle. Samalla alueella toimintaa ovat vuorollaan jatkaneet ensin veljekset Matti ja

Mikko (1976) ja sen jälkeen Vesa (1994), aluksi yhdessä veljensä Pekan kanssa. (Lundberg 2004, 352, 363.)

Kyläkaupan kauppakompleksin rakennuskanta on ottanut mallia kivi-jalkaisesta navetasta ja pohjalaistalosta, mutta uudemmat rakennukset ovat irrottautuneet perinteisestä maaseuturakentamisesta ja saaneet enemmän vaikutteita Vesan ideoimasta fantasiamaailmasta. (Eräheimo 2017, 285–287.)

Suuri kauppakompleksi kätkee sisäänsä Keskinen kyläkaupan eli tavaratalon ja ruokakaupan sekä muutamia muita myymälöitä. Lisäksi alueella on muita kuluttajille tavaroita ja palveluita tarjoavia liikkeitä. Karavaanareille Keskinen on rakentanut oman alueen tarpeellisine palveluineen. Hieman etäämmällä tavaratalosta on kesäkaudella avoinna oleva Keskinen pihamyymälä. Laajalla parkkipaikalla järjestetään monenlaisia tapahtumia. Keskinen puhuu itsestään kyläkauppiana, mutta sen ympärille kasvanut yritysten rypäs muistuttaa pikemminkin kauppakylää. Kyläläisten puheissa kauppakylä onkin Keskistä laajempi alue, jolla sijaitsee useita eri kauppaliikkeitä ja ravintoloita. Kyläkauppa puolestaan viittaa itsensä sellaiseksi nimenneeseen Keskinen kauppaan.

Kyläläiset korostavat, että Tuurin kauppakeskus ei ole pelkästään Veljekset Keskinen. Heidän kotiseutukokemuksistaan ovat rakentaneet muutkin liikepaikat, kuten Helvin baari ja Matti Hakojärven kodinkone- ja sähköliike. Tuurissa on tehty jo 1950–1960-luvuilla näyteikkunakierroksia muulloinkin kuin joulun aikaan. Ikkunaostoksille muodostui jopa vakiintunut reitti: "Siinä oli hyvä lenkki, kun maatalouskaupalta lähti ja meni kemikalion kautta Hautalan kaupalle ja taas takasin, niin monta kauppa jäi siihen väliin." (Keskustelu Tuuri 20.11.2017.) Keskinen laajenemisesta huolimatta alueella on säilynyt monta perinteikstä liikettä, muun muassa vaatetusliike veljekset Siltala. Kasvava kauppakylä on vetänyt puoleensa myös uusia yrittäjiä esimerkiksi Alavudelta.

Kyläläisten keskusteluista opimme, että puhe kyläkaupan tulemisesta valmiiksi on turhaa, sillä alueelle ilmestyy aina jotain uutta. Kenttätöidemme aikaan Vesa Keskinen osti ja siirsi Tuuriin Helsingin Hakaniemen kauppahallin remontin väistötilan, johon sijoitettiin aikaisemmin kuplahallissa majaansa pitänyt Muoti Outlet. Hankinta herätti keskustelua valtakunnallisten medioiden keskustelupalstoilla. Vaikuttaa siltä, että väistötilan päätyminen nimenomaan Keskinen pihapiiriin herätti jonkin verran harmitusta eteläisessä Suomessa. Valtakunnan medioissa

hankintaa kutsuttiin esimerkiksi Vesa Keskisen "uusimmaksi pähänpistoksi" (Helsingin Sanomat 2023).

Keskinen tunnetaan paitsi kaupankäynnistä myös monenlaisten tapahtumien järjestämisestä. Tapahtumia on tehty tunnetuiksi viljelemällä niiden yhteydessä miljoona-sanaa. Ensimmäinen runsaasti huomiota saanut tapahtuma oli Miljoona Pilkki, joka järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 1996. Se veti tuhansia ihmisiä paikallisen järven jäälle narraamaan istutuskaloja, joihin oli kiinnitetty yli miljoonan markan arvosta ostokorttimerkkejä (Eräheimo 2017, 11–29). Lisäksi Keskisen parkkipaikalla on järjestetty Miljoona Rock -festivaali ja Miljoona Kirppis. Ympäri Töysää levinneisiin moniin miljooniin kuuluvat muun muassa Miljoona Hölkkä, Kelkka, Ralli, Puhallus, Sprintti, Rieha, Ravit, Koira, Raketti ja Miss Miljoona. (Eräheimo 2017, 162–166.) Kesäisin parkkipaikan tuntumassa erityisesti lapsiperheitä viihdyttää tivoli, johon perheen pienimmillä on vapaa pääsy. Keskinen onkin paitsi kauppa myös matkailukohde, joka tarjoaa majoitusta, ruokailua, tapahtumia ja huvituksia.

Kyläläisten suhde Keskiseen on kaksijakoinen. Toisaalta tiedetään sen merkitys kylän elinvoimalle. Keskinen tarjoaa työpaikkoja, mikä tuo kylään uusia asukkaita. Nuorille on tarjolla kesätyöpaikkoja omassa kylässä. Yhdistykset kasvattavat kassaansa talkoilemalla Keskisen järjestämissä tapahtumissa. Myös useiden muiden yritysten menestys on suuria ihmisjoukkoja Tuuriin vetävän Keskisen varassa. Elinvoimasta kertovat yrityskaupat ja sukupolvenvaihdokset; esimerkkinä keskusteluissa mainittiin hampurilaisravintolan äskettäinen sukupolvenvaihdos. Keskinen on synnyttänyt uutta yritystoimintaa, kuten kirkonkylän keskustelussa mainittuja pieniä matkailualan toimijoita. Toisaalta kyläkaupan vuoksi jotkut yritykset ovat joutuneet sulkemaan ovensa esimerkiksi kuntosalissa Alavudella. Joka tapauksessa kyläkaupan tilanne on seudun elinvoiman ilmapuntari, jota seurataan herkällä silmällä esimerkiksi tarkkailemalla autojen määrää kauppohenkilöpaikoilla.

Niin tästä voijaan nyt sitten laskea, et kuinka paljon on autoja tossa Keskisen pihalla, että kuinka paljon se tuo meillä sitten tänne muuta sivuvirtoja. Että siellä työllistyy apteekki ja sillä on partureita ja siellä on autonkorjaajia ja sitten matkailuyrittäjiäki jossain määrin. Et se on hyvin laaja virta, minne se raha sieltä sitten virtaa muuallekin kuin pelkästään tänne. Et kyllä moni yrittäjä saa olla kiitollinen siitä, että Vesa yrittää täällä ja pitää tätä kylää virkeänä. (Töysän kirkonkylän keskustelu 17.10.2022)

Lapsiperheiden muuttaminen kylään on myönteinen asia esimerkiksi kyläkoulun säilymisen kannalta. Muuttoliikettä on kuitenkin myös kylästä pois, sillä kaikki eivät jää kylään. Hieman leikin varjolla kyläläiset sanoivat, että pitää käydä ahkerasti asiakkaana yrityksissä, jotta ne pysyvät työllistämään ja vetämään lisää asukkaita kylään. Yritysten ja kyläläisten väliin muodostuu vastavuoroinen asetelma, jossa tuetaan toinen toistaan.

Eräs tärkeä kyläkaupan ja kyläyhteisön kytkös on Keskinen tarjoama mahdollisuus paikallisille ja hieman naapurikylienkin seuroille tehdä talkootöitä kyläkaupan järjestämissä tapahtumissa. Vastavuoroisesti ja vanhan talkooperinteen mukaisesti kyläkauppa ei osallistu seurojen talkoisiin vaan korvaa vaivan rahalla. Maksamalla Keskinen osallistuu myös välillisesti yhteiseen hyvään, sillä seurat käyttävät tuottoja kyläläisten hyväksi. Eittämättä Keskinen haluaa korostaa olevansa osa kyläyhteisöä ja kantavansa omalta osaltaan vastuuta sen hyvinvoinnista. Mielenkiintoisesti Keskinen verkkosivuilla (Keskinen vastuullisuus) yrityksen vastuullisuuspuhe koskee pelkästään ekologista vastuuta. Sosiaalista vastuuta tai vastuun ottamista paikallisyhteisöstä ei mainita, vaikka Keskinen on kylällä merkittävä työllistäjä.

Elämäkerrassa (Eräheimo 2017, 130) Vesa Keskinen kertoo rakkaudesta kotiseutuunsa: "Pieni kylä keskellä metsiä on ollut sukumme asuin-sija kautta aikain. Minulle Tuuri ja tuurilaisuus, Suomi ja suomalaisuus ovat suuria ylpeilyn aiheita." Myös aikaisempaa sukupolvea, Toivo Keskinen ja Matti Keskinen, houkuteltiin siirtämään liiketoiminnot Seinäjoelle, mutta molemmat halusivat toimia nimenomaan Tuurissa. (Lundberg 2004, 314–315.) Matti Keskinen luonnehtii olevansa "niin tuurilainen, ettei oikein muualla osaa ollakaan". Hän korostaa, että asiat sujuvat helposti juuri täällä:

No sanotaan, en mä osaa siihen oikeen sanoo muuta, ku että jos multa kysytään, niin minä oisin sanonu, että ei täältä lähdetä mihkään. Ku täällähäh sillo pelas kaikki, henkilökunta oli aktiivinen, työntekijä, ja ihmisiä kävi pilvin pimein sitte, ja se oli, kesä oli parasta, jouluku oli sitte marraskuun 10 päivän jälkeen.  
(Haastattelu 13.3.2024)

Kun kysyimme kyläläisiltä, olisiko Keskinen tarina voinut tapahtua jossain muualla, keskustelijat epäilivät tai kiistivät ajatuksen empimättä. He korostivat yrittäjien merkitystä ja kiinnittivät huomiota siihen, että Tuurissa monet asiat on tehty toisin kuin liiketalouden teoria neuvoo.

Niin, kyllähän se varmaan se alku johtaa sen isoisään sieltä kautta ja sitte sen isään. Ne kehittivät sitä liiketoimintaa tosiaan siihen malliin ja se pääs siihen jatkajaksi. Ja sitte se innostui siitä jotenki sitte. Tietenki se vaatii sen kehityksen ja sen, kipinä tullu jo siitä nuoruudesta varmasti ja sen kodista. (Töysä keskustelu 18.10.2022)

Joo, Keskisen Vesa olla kyllä siitä omituinen, et se on niinku kimalainen. Eihän kimalaisenkaa pitäisi lentää, mutta jos se sen tietäs. Mut ku ei se tiedä. Vesa on vähän samanlainen, et se lentää vaikei sen pitäs. Ainaki sen mielikuvitus lentää. (Töysä keskustelu 18.10.2022)

## **Pysyvyyttä jatkuvan muutoksen kylässä**

Keskustelussa tuurilaisille tärkeiksi kotiseudun maisemiksi osoittautuivat esimerkiksi pellot ja metsät, rautatieasema ja vanha koulu sekä kotoa kouluun vienyt latu. Jonkun kotiseutua kuvaava kohde saattoi sijata toisaalla, omassa synnyinpitäjässä. Maininta kyläkaupan pihassa seisovasta suuresta kullankengästä herätti osallistujissa naurua. Se on monelle Tuurin-kävijälle tuttu näkymä Keskisen parkkipaikalla, mutta kotiseudun kuvaksi sitä ei vakavasti ainakaan tässä ajassa mielletä. Sama kohtalo lienee kylän kiertoliittymiin sijoitetuilla kultaisia yksisarvisia esittävillä patsailla. Erityisesti yksisarviset herättävät kysymyksen siitä, kuinka paljon yritys voi muokata yhteistä kylätilaa mieleisekseen ja miten se muuttaa yrityksen ja kyläyhteisön suhdetta.

Tuurin asukkaat ovat seuranneet kotikylänsä suurta muutosta vuosikymmenien ajan. Paikat muuttuvat, mutta Tuurissa kyläympäristön muutos on ollut erityisen radikaalia ja nopeaa kyläkaupan levittäytyessä kylän keskustassa. Vanhoja rakennuksia on kadonnut, mutta muistoissa ne vielä elävät. Muistot herättävät henkiin myös entisiä kyläläisiä.

Ja tuo koulu, mulle tai aika monellekin tulee, jotta keskimmaisesta ovesta kylläkin hiukan eri näkösenä silloin alotettu koulutie. Mäenpään Lyyli oli kellon kanssa siinä. (Tuuri keskustelu 19.10.2022)

Lainauksessa esiintynyt kyläkoulu mainittiin kotiseudun tärkeäksi osaksi. Sen kuva näkyi myös keskusteluvirikkeissä, joten siitä syntyi enemmänkin keskustelua. Näyttämämme valokuva oli otettu julkisivun puolelta, mikä sai erään osallistujan mainitsemaan, että päädyssä oleva vuosiluku 1910 ei näy kuvassa. Meille kerrottiin myös, että nimenomaan koulun pääty edustaa Tuuria kotiseutuna. Kommentit saivat miettimään vuosiluvun merkitystä. Koska koulu on suojeltu rakennus, se ei periaatteessa muutu vaan pysyy riittävän samanlaisena ajasta toiseen.



Kuva 1. Seitsenkerroksisen talon korkuinen OnnenKenkä-monumentti vuodelta 2000 on niittänyt mainetta myös groteskiutensa vuoksi. Vuonna 2008 se valittiin kansainvälisessä vertailussa maailman 3. rumimmaksi rakennelmaksi. (Eräheimo 2017, 101.) Koko monumentin takana näkyvä rakennusmassa kuuluu samaan kauppakeskuksen rakennuskokonaisuuteen. Jalustan teksti "Kyläkauppa" muistuttaa kauppakeskuksen juurista. Kuva: Janne Vuorela.

Koulu on hivenen syrjässä kovimmasta kaupankäynnin vilkseestä. Se on kätkeyty paikkaan, minne matkailijat ja kauppojen asiakkaat harvemmin eksyvät. Koulun edustama Tuuri kuuluu kyläläisille. Koulun seutu muodostaa yhden naapuruston, jossa kylän arkea koetaan. Siksikin se on pysyvyyden kiintopiste kylässä, jossa muutos tuntuu joskus liian nopealta tai suunnaltaan väärältä. Koulu tarjoaa konkreettisen tilan kohdata muistojen kylämaisemaa.

Kouluun Tuurissa liitetyt myönteiset merkitykset saivat kirkonkylän keskusteluissa toisenlaisia sävyjä. Koulun ulkoista olemusta ja vanhan säilyttämistä kiiteltiin, mutta sisäpuolelta sitä ei pidetty ajanmukaisena. Suhde naapurikylän kouluun oli neutraalin toteava, samankaltainen kuin suhde Keskiseen. Joku kiinnitti huomiota luokkiin kertyneeseen tavaramäärään, jonka voidaan tulkita tuurilaisille edustavan rakennuksen tärkeitä ajallisia kerrostumia. Tuurilaisille vanha koulu on merkityksellinen kokonaisuudessaan, pölyineen päivineen, ei pelkästään kauniin ulkoasunsa vuoksi. Kirkonkylässä koulua koskeva keskustelu päättyi toteamukseen,

että nyt ei olla Tuurissa, ollaan Töysässä, missä on omat tärkeät paikat ja rakennukset.



Kuva 2. Jatkuvan muutoksen kylässä koulu edustaa pysyvyyttä, ja vuosiluku naulaa rakennuksen sijaintipaikkaansa ja valmistumisvuoteensa. Se muistuttaa kylän olemassaolosta ennen kauppakylää. Kuva: Sulevi Riukulehto.

Töysässä keltainen koulu innosti pohtimaan rakennusten värityksiä jonkun mainittua, että niillä seuduilla talot ovat perinteisesti olleet enemmänkin punaisia kuin keltaisia. Kotiseudun väri on siis punamullan punainen. Keltainen liitettiin Valtion Rautateihin (VR), mikä herätti miellelyhtymän julkisiin rakennuksiin, eikä sitä näin ollen koettu meikäläiseksi väriksi. Keskisen kaupparakennukset haastavat perinteiseksi ymmärretyn värimaailman kulttuurisen järjestyksen: rakennusten eklektisestä kasaumasta erottuu kaikenvärisiä yksityiskohtia. Uudet näkyvät osat ovat keltaista ja sinistä. Vanhemmat osat eli punainen pohjalaistalo, kivinavetta ja paja sen sijaan viittaavat pohjalaisen maaseuturakentamisen perinteisiin ja alkuperäisyyteen.

Virikkeistä heränneeseen kysymykseen, onko Keskinen muuttanut maisemaa, vastattiin näin:

On joo. Se niin kun sanotaan, että se on monta kertaa muuttanu. Niin kun aattelee tuota Tuurin peltikeskustakin, niin sitä ei enää ees muista, millä kohtaa se siellä Keskinen takana oli. Se on siellä sisällä jossain. Siel on niin kun monta rakennusta siellä sisällä, mitkä on ollu, sen sahan jälkeen tullu siihen. Muistan

aina kun ne sitten siirty tohon, missä ne nyt on, niin ne sano, et he menee nyt niin kauas Keskisestä, että ei varmaan tartte muuttaa enää. Ja kyllä se aika lähellä nytkin siinä on se muuttaminen, jos se vähän laajentais, sillä sais taas peltikeskus lähtee. (Tuuri keskustelu 19.10.2022)

Keskustelijan kuvauksessa kuuluu ajallinen kytkös moniin Keskisen alueella vuosien saatossa sijainneisiin rakennuksiin. Kertoja hahmottaa ja konkretisoi hienosti sekä kyläkauppaan liittyvän jatkuvan muutoksen että pysyvyyden ja kerrostuneisuuden sanoessaan kadonneiden rakennusten kuitenkin olevan siellä sisällä jossain: kyläkauppa on nielaissut vanhan rakennetun maiseman sisäänsä.

Ajatuksesta välittyy kyläläisen oma kokemus tilan ajallisuudesta. Tim Ingold (2011, 189) korostaa maiseman kulttuurista muutosvoimaa poh-tiessaan, että ympäristö ei ole pelkkä alusta, jonka puhtaalle pinnalle merkityksiä kiinnitetään. Merkitykset kutoutuvat sisään maiseman teks-tuuriin ihmisten tehdessä työtä ja eläessä paikassa. Tuurissa kylän asuk-kaat antavat maisemalle omia merkityksiään, joiden jäljet välittyvät tule-ville sukupolville. Tuurilaiset myös ammentavat maisemasta menneiden sukupolvien antamia merkityksiä. He kertovat kyläkaupan sisältävän muistumia siitä, millainen paikka on ollut ennen. Nykyinen maisema kertoo samalla aikaisemmista yrityksistä ja aikaisemmasta maisemasta.

Keskusteluissa kuului haikeus vanhan maiseman katoamisesta Keskisen levittäytyessä yhä uusina rakennushankkeina ja laajennuksina. Samalla mainittiin, että kyläkaupan laajentuminen on sittenkin ollut suorastaan välttämätöntä. Keskustelu toisti ja vahvisti töysäläisten vaalimaa mielikuvaa yrittäjäkeskeisestä kotiseudusta: täällä yrittäjyyttä arvostetaan. Yrittäjyys on kutoutunut syvälle paikallisyhteisöihin. Tuurilaiset muistelivat aikoja, jolloin maataloissa tehtiin iltapuhteella alihankintatöitä Töysän kenkätehtaalle. Yrittäjäkeskeisyys paljastuu myös keskustelijoiden halussa yhdistää paikan ja toimialan entiset ja nykyiset yritykset jatkumoksi. Esimerkkinä mainittiin sota-aikana autoihin polttoainetta, pilkettä, valmistaneen teh-taan paikalla nykyisin toimiva rallimuseo ja autoiluun liittyvä verstaas.

## **Kyläläisten tavat ja käytännöt sopeutuvat muutokseen**

Laajamittainen kaupankäynti edellyttää sujuvaa logistiikkaa. Sitä varten tarvitaan infrastruktuuria, joka palvelee tehokkaasti henkilö- ja tavara-liikennettä kaupoille. Vaikka kylän nykyinen tieverkosto mukailee aluetta kuvaavissa vanhoissa kartoissa esiintyviä linjauksia (Kulttuuriympäristö-

selvitys 2016, 10), ovat liikennejärjestelyt muuttaneet kylän totuttuja kulkureittejä. Keskustelussa puheeksi tuli koululle kylän läpi kulkenut latu, jonka merkityksestä kertoo se, että se mainittiin eräänä kotiseudun kuvaajana. Hiihtäminen kylän halki ei enää onnistu yritysten tarpeisiin tehdyn rakentamisen vuoksi. Esteiksi ovat muodostuneet myös kolme liikenneympyrää.

Sitten tuota, et jos yhdellä valokuvalla, niin se [kotiseutua kuvaava valokuva] vois olla ilmakehän koululadusta kotoa tänne silloin 50 vuotta sitten. Nyt se ei enää onnistuis. (Tuuri keskustelu 8, 19.10.2022)

Myös kylätie on laajentunut ja muuttanut maisemaa. Vanhoja rakennuksia on purettu, ja samalla ovat kadonneet rakennuksia ympäröineet koivut. Vanha kyläraitti on paisunut valtatieksi numero 18. Pankkirakennus on korvannut Hirvelän talon, jonka ikkunasta "Keskisen Jussi katseli ikuisella vahtivuorollaan" (Tuuri keskustelu 19.10.2022).

Ruuhkat ovat lisääntyneet, eikä kylän tiestö aina jaksa vetää autojen tulvaa. Sivutieltä autoletkan sekaan pyrkivät kyläläiset joutuvat joskus odottelemaan pitkäänkin. Ruuhkat ovat puheenaihe, josta muodostuu kylätarustoa. Parikin kertaa kuulumme valtavasta autosumasta, jonka aiheutti kauppiaan tempaus jakaa ilmaiseksi bensaa. Samaa muutosta tuurilaiset käsittelevät myös vuonna 2017: ennen kylä rauhoittui lauantaina kuuteen mennessä, nyt liikenne on silloin liki vilkkaimmillaan, ja viikonlopusta on tullut kaikkein ruuhkaisin.

Täältäähän löytää mitä vaan. – – Kotona ei oo mitään hälinää, eikä meteliä – – eikä tarte mennä, ku tohon Lavilantien risteykseen, ni saa odottaa joskus 15 minuuttia, jotta pääsee Valtatie kahdeksalletoista. (Tuuri keskustelu 20.11.2017)

Liikenteen vilkastumisesta huolimatta kylästä löytyy hiljaisia paikkoja, jopa varsin läheltä kauppoja. Kyläläisten kodit ovat lähellä mutta eivät sentään kauppakeskuksen hälinässä. Tuurissa on tilaa myös rauhoittumiseen, mutta hiljaisuuden pitää olla oikeassa paikassa ja oikeaan aikaan:

Niin vaikka meil on vaan 200 metriä siihen, niin me saadaan olla kyllä aivan rauhassa siellä, mutta kun siitä pikkusen kävelee, niin sitten joskus oikein pitää lähteä kattomaan, että mistä se ääni kuuluu ja mitä siellä tehdään tuolla kylällä. (Tuuri keskustelu 19.10.2022)

Päivisin kylä täyttyy kaupanteon äänistä, mutta iltojen ja pyhäaamujen hiljaisuudessa asukkaat saavat kyläkeskuksen takaisin itselleen. Iltaista liikkujaa vastaan saattaa tulla vain pari ihmistä, "jotka molemmat ovat

tuttuja" (Tuuri keskustelu 19.10.2022). Kauppojen sulkeuduttua esiin tuleva Tuurin kylä on eri asia kuin kauppakylä. Kyläläisten arjessa on tilaa ja aikaa sekä hiljaisuudelle että kaupan äänille. Joka tapauksessa kauppojen aukiolo muuttaa kylää, sen tuttuja rytmejä, ja osallistuu arkisten käytäntöjen muodostumiseen.

Kylä on ollut aktiivisen, usein kehollisen, tekemisen paikka. Maiseman kadotessa tai muuttuessa katoaa myös tekemisen mahdollisuus juuri siinä paikassa. Tällainen kohta Tuurin maisemassa on Väkkäräpakkana tunnettu entinen hiekkaharju. Väkkäräpakan rinteillä on ajettu kesäisin polkupyörällä ja katkottu talvisin suksia mäenlaskussa. Nykyisin siitä on jäljellä vain pieni töyräs parkkipaikan laidalla. Meille kerrottiin, että Väkkäräpakan hiekka oli huonolaatuista eikä siksi kelvannut kyläkaupan maanrakennusaineeksi, vaan maa-aines siirrettiin kauppa-alueen tieltä tuntemattomaan paikkaan. Kylän nuorison temmeltämiseen se oli niin tärkeä paikka, että siitä kerrottiin tarinoita vielä vuosikymmenien jälkeen.

– – aina lähettiin ulos, haettiin toisia – –. Ei se kyllä missään nimes sellasta sisällä nyhjäämistä ollenkaan. Väkkäräpakkalla monet suksut katkottiin – –. Tyttöjä oli vaan siinä Tuurin kylällä niin vähän, et pojanjullien kans mä sitten menin. (Kirkonkylä keskustelu 1.11.2017)



Kuva 3. Keskisen parkkipaikan kohdalla sijainnut Väkkäräpakkana on monissa rakennushankkeissa kutistunut niin, että jäljellä on vain pieniä töyräitä alueen reunoilla. Kyläläiset hämmästelevät, miten niin pienessä kumpareessa ylipäätään sai suksut poikki. Taustalla hämmöttää Keskisen pääsisäänkäynti. Kuva: Sulevi Riukulehto.

## Laajeneva sosiaalinen maisema

Joo, pieni kylä tää on silloin, kun kauppa on kiinni. Ja se on hieno asia. Mäkin kesällä monesti tos kuuden aikaan lähen koiran kans lenkille, niin siinä niin kun näkee muutamia sitten sellasia, jotka on menos töihin. – – Päivällä sitten taas, että siinä mielessä, että päivällä sitten voi, jos haluaa nähä ihmisiä, muualta tulleita ihmisiä. Ja niitten kanssa voi keskustella sitten. Mekin ollaan kovasti tavallaan sellasia näköttöjä saatu tos tuota niin, joskus Keskisellä kahvilla istuu. Ja sitten näis kesätansseissa käy niin, siinä aina tulee tuttuja. Mutta sinne ei oo pakko mennä, ja se on niinku semmonen hieno asia. (Tuuri keskustelu 19.10.2022)

Kylän hiljentyessä oman kylän väki ilmestyy jalkakäytävälle reippailemaan ja ulkoiluttamaan koiriaan. Tämän Tuurin voima ei ole väen määrässä vaan tuttuudessa ja meikäläisyydessä. Tosin kyläläiset arvioivat, että kyläkaupan ja asukasluvun kasvu on jo johtanut tilanteeseen, jossa kaikki kylän asukkaat eivät tunne toisiaan.

Kyläraitilla on yhä enemmän tuntemattomia ihmisiä. Se herättää kaipauksen aikoihin, jolloin kaikki tunsivat toisensa ja kylässä oli yhteisöllisyyttä. Nytemmin kylähengen kerrotaan kadonneen, eikä sen uskota enää palaavan. Kyläläiset kokevat menetyksen vuoksi surua, mutta sen rinnalla nähdään myös kulttuuriseen muutokseen sopeutumista ja tervetulon toivotuksia: heittäytytään muuttuvan kylän pyörteisiin ja tutustutaan ihmisiin kuten edellisen lainauksen kertoja on tehnyt.

Sosiaaliseen maisemaan on tullut uusia sävyjä. Keskiä kyläkaupan arkea seurannut Tuuri-niminen tosi-tv-sarja toi kylään omat julkkiksensa, jotka paikallisillekin ovat tutumpia televisiosta kuin kylänraitilta. Sarja muokkasi Tuurin julkista kuvaa levittäen stereotyyppistä käsitystä eteläpohjalaisesta kylästä ja sen kekseliästä kyläkauppiasta.

Kyläkauppa paikkaa maaseudun sosiaaliseen elämään syntyneitä aukkoja. Riukulehto ja Rinne-Koski (2019, 24) huomauttavat, että kyläkaupalla vierailu on jatkumoa maaseudulla pitkään eläneelle kyläilyn perinteelle. Keskinen tarjoaa kyläläisille paitsi kauppapalveluja myös hyvän kokoontumispaikan kahviloineen ja ravintoloineen. Siellä voi katsella ihmisiä ja ihmetellä läheltä ja kaukaa kauppoille saapuvia asiakkaita. Keskiseltä ei hätistellä pois, vaan nuoretkin voivat viettää käytävillä aikaa kaikessa rauhassa kaupan sulkeutumiseen saakka.

Myymäla on synnyttänyt myös perhetason käytäntöjä ja paikkoja, kuten isäntäparkin. Sitä kuvattiin paikaksi, missä isäntä voi odotella emäntää ja

ostokärryjä. Samalla voi hyvän tuurin osuessa kohdalle tutustua uusiin ihmisiin. Käytännössä isäntäparkki on rivi tuoleja pääsisäänkäynnin vieressä. Tuoliriviä tuskin voi laskea varsinaiseksi infrastruktuuriksi, mutta siihenkin sisältyy mahdollisuus uusien suhteiden syntyyn.

Muuttuneen sosiaalisen maiseman myötä kylään on muodostanut alueita, joita kansoittavat ihmiset eivät mahdu vanhaan kategoriaan "tuurilaiset". Yhden muodostavat karavaanarit, joille on rakennettu oma karavaanari-alue nimeltään Onnela kyläkaupan alueelle. Siellä on 600 ympärivuotista sähköpaikkaa sekä telttapaikkoja (Keskinen karavaanari-alue). Se on kyläläisille jonkin verran tuntematon kylän naapurusto. Alueen ympärille on istutettu puita ja pensaita näkösuojiksi. Karavaanareiden tarpeita varten kyläläistenkin saataville on tullut uusia harrasteita, kuten kesäiltaisain järjestettävät tanssit.

Koska mä tiijän, oon kuullu sitä kuitenkin, että siis karavaanarit esimerkiksi ois paljon kaivannu enemmän sitä iltatoimintaa ja pubeja, niin nythän vasta viimeiset kaksi kesää, nythän siel on ollu sit joka ilta ne tanssit siinä teltassa, siinä karavaanari-alueella. Niin ne on nyt sitten varmaan siihen huutoon vastannu, ku on kysytty, et eikö täällä oo mitään iltasin tekemistä. Ja eikö oo niitä justiin tansseja ja ravintolatoimintaa ja näin. Niin nythän siinä teltassa pidetään sitten. (Töysä keskustelu 17.10.2022)

Myös kauppoihin töihin tulevat uudet kyläläiset ovat muuttaneet kylän sosiaalista maisemaa. Heistä sanottiin, että he eivät osallistu kylän yhteisiin rentoihin eivätkä ennätä tai eivät ole kiinnostuneita tekemään yhdessä asioita kylän hyväksi. Tämä sai jonkun kommentoimaan, että kylästä on siinä mielessä tullut kaupunkimainen. Tuurissa 2000-luvun alussa muutaman vuoden välein pidettyjä talonäyttelyitä varten suunniteltujen uusien asuinalueiden ajateltiin edistäneen eriytymistä. Ne ovat erillään kylän vanhemmasta asutuksesta, ja vanhemmat kyläläiset kertoivat niiden jääneen hieman omiksi naapurustokseen.

Vilkastunut kylä synnyttää myös poissaolon ja menetyksen tuntoja. Edellä mainitsimme, että jotkut kaipaavat kylän kadonnutta yhteisöllisyyttä pahoitellen sitä, että asukkaat eivät tunne toisiaan. Sosiaaliseen elämään on tullut aukkoja, ja ehkä sen vuoksi keskustelussakin hakeuduttiin ajassa taaksepäin kylään, jossa ihmiset tunsivat toisensa.

Sellainen maailma, mitä ei oo enää olemassa, on se Osuuskauppa, ympäristö. Tavallaan mikä oli ja meni, pikkuhiljaa, missä nyt on tämä kultakauppapaikka tos keskellä kylää. – – Niin se eli aikansa kanssa täällä. (Tuuri keskustelu 19.10.2022)

Myös yrityksillä on ajankaarensa. Nykyisellä Keskisen tontilla sijaitsi saha, jonka sulkemisen jälkeen samalla paikalla alkoi Keskisen tarina. Jossain vaiheessa kylän liikekeskukseksi muodostui Osuuskauppa, jonka sijan on nykyisyydessä vallannut kultakauppa. Yritysten kadotessa katoaa osa kyläläisten kokonaiseksi kokemaa maailmaa, jossa ihmiset, rakennukset, tarinat ja tekemiset kietoutuvat jaetuiksi muistoiksi kylästä. Tuurin vanha asema osoittautui keskustelijoiden lapsuuden tärkeäksi paikaksi ja edusti heille eheäksi koettua kylää.

Mainitsimme edellä Tuurin kylän äänimaiseman. Tuurissa kylän yli kantavat äänet eivät ole uusi asia. Aikaisemmin ääntä tuotti rautatie jopa niin, että kylän todettiin olevan nykyisin äänimaailmaltaan aikaisempaa hiljaisempi. Ääntä tuottivat paitsi junat myös monenkirjavat koneet ja laitteet, jotka olivat osa sen ajan logistiikkaa:

Joo, silloin sitte, kun se oli hiipumassa toi rautatiehomma muuten, niin sitten ajettiin turvetta vielä tonne Tampereelle kymmenen vaunua joka päivä. Sellanen mukava, talvella mukava rytmi siinä, kun siellä oli yks katepillari kävi. Se kävi varmaan kolme kuukautta yhteen soittoon. Se kuulu se ääni meillekin. Kuuluu sillain putput. Sitä ei voitu sammuttaa, kun se ei ois lähteny käyntiin. (Tuuri keskustelu 19.10.2022)

Äänet tulivat rautatien aikakauden tärkeästä elinkeinosta ja liikennevälineestä. Rautatiestä puhuminen herätti muistojen tulvan. Puhuttiin äänistä, paikoista, nuorukaisten kolttosista ja ihmisistä. Aseman seutu ja rautatie saivat aikaan monenlaisia asioita, kuten uutistoimintaa ja paikan kylän nuorison hurvittelulle, sekä loivat äänimaisemaa.

Eikös sillä ollu sellanen nimi, kun junan poolaaja? Oli ne määrättyt ukot, jotka tuli kertomaan meillekin, että ketä nyt meni ja ketä tuli ja kenenkä kanssa se tuli. Se oli hyvin tärkeä asia. Uutistoimitus. (Tuuri keskustelu 19.10.2022)

Rautateiden päivästä toiseen toistuneet aikataulut antoivat kylälle oman rytmin. Iltaisin junan ääni oli kuin kehtolaulu, johon nukahti. Kukaan ei kuitenkaan maininnut nykyisin kauppoille öisin lastejaan toimittavien rekkojen ääniä samanlaisina tunnepitoisina havaintoina, vaikka nekin todennäköisesti jättävät jälkensä kylän öiseen äänimaisemaan. Joka tapauksessa rautatie ja junaliikenne herättivät samankaltaisia kokemuksia kotiseudusta kuin Keskisen kyläkauppa. Kenties nykyinen nuori polvi muistelee viidenkymmenen vuoden kuluttua Keskisen kyläkauppaa samaan tapaan lämmöllä herättäen muistoillaan sen aikaisen kylän uudelleen eloon.

## **Yrityksen läsnäolo on kotiseudun olennainen tekijä**

Artikkelin alussa kysyimme, miten kylätilassa laajeneva yritys muuttaa kyläympäristöä ja sen asukkaiden kokemuksellista tulkintaa omasta kylästään. Tarkoituksemme oli tavoittaa kyläläisten kotiseutukokemuksista, millaisia vaikutuksia yrityksellä on ollut kylämaisemaan varsinaisen liiketoiminnallisen toimeliaisuuden lisäksi.

Jatkuvasti toimintojaan kehittävä Keskisen kyläkauppa on jättänyt Tuuriin paljon ajallisia ja tilallisia jälkiä. Nopeasti muuttuvassa kylässä ihmiset hakevat jatkuvuuden tunnetta asioista, jotka pysyvät, toistuvat tai muuttuvat vain hitaasti. Pitkään kylässä asuneilla on yhteisiä ja samansuuntaisia kokemuksia – muistoja samoista tapahtumista, samoissa paikoissa. Menneisyys on läsnä aineellisena ja aineettomana kulttuuriperintönä, perinteenä ja tilan ajallisuutena. Mennyt Tuuri on aistittavissa luontoon ja rakennettuun ympäristöön jääneissä jäljissä sekä ihmisten ja yhteisöjen toiminnassa. Se voi löytyä esimerkiksi rakennetun maiseman yksityiskohdista, kuten rakennuksista, teistä, hiihtoladuista ja -mäistä. Kulttuuriperintö on läsnä kyläläisten arjessa ja tarjoaa jatkuvuuden kokemuksen myös kylämaiseman muuttuessa.

Tuurin muutos paikantuu erityisesti Keskisen kauppakeskukseen mutta myös jälkeen, jonka Keskisen mukana kasvanut väestö ja lisääntyneet matkailijamäärät ovat jättäneet sosiaaliseen maisemaan. Kylään on muodostunut uusia alueita uusine asukkaineen, joiden tuurilaisuus ei ole samanlaista kuin vanhassa kyläyhteisössä, jossa paikkaan kuulumista määrittä voimakkaasti yhteistoiminta yhteisen kylän hyväksi. Elävästä sosiaalisesta maisemasta syntyy vaikutelma, että Tuuri on useita kyliä päällekkäin ja limittäin. Uusien ja vanhojen asukkaiden, minun, meidän ja matkailijoiden kokemukselliset kylät ovat erilaisia. Niiden rajat ovat kuitenkin avoimia. On monia tapoja tuntea kotoisuutta Tuurissa. Vanha kylä, uusien asukkaiden kylä, kyläkaupan kylä tai karavaanareiden kylä tarjoavat sekä vakituisille asukkaille että vierailijoille mahdollisuuksia kotiseutukokemuksiin.

Kyläkaupat ovat maaseudun kulttuuriperinnön tärkeä osa. Ne ovat olleet yksi suomalaisen maaseudun keskeinen instituutio, jonka kulttuurinen, sosiaalinen ja taloudellinen merkitys maaseudulle on ollut historiallisesti huomattava. Tuurissa Keskinen on paaluttanut oman brändinsä näkyvästi kyläkaupan perintöön, vaikka valtaviin mittoihin kasvanut liike-toiminta ei enää vastaa yleistä käsitystä kyläkaupasta. Toinen maaseudun

tärkeä instituutio, kyläkoulu, sen sijaan on säilynyt paremmin ajan hampaissa, ehkä ainakin osittain Keskisen myötävaikutuksella. Se on kyläläisten hallussa, tuurilaisten oma koulu. Vanhassa ulkoasussaan se edustaa tuurilaisille kouriintuntuvasti pysyvyyttä, tilan ajallisuutta ja liikekeskuksesta erillistä kylätilaa. Koulu ja rautatie muodostavat kotiseutukokemuksen hitaammin muuttuvan kerroksen, jonka lomaan Keskisen läsnäolon synnyttämät kokemukset asettuvat.

Kylämaisemaan on vuosien saatossa kutoutunut syviä kulttuurisia merkityksiä, jotka tuurilaiset tunnistavat ja tunnustavat kotiseutunsa sisällöiksi ja joihin he lisäävät myös oman aikansa kerrostumia tuleville sukupolville. Keskinen on aineellisessa läsnäolossaan ja elinvoimaisuudessaan olennainen osa kylämaisemaa. Sen aiheuttamat muutokset otetaan joskus vastaan ilahduneena, joskus yllättyneenä, mahdollisesti jopa tyrmistyneenä. Aina ne petautuvat oman kotiseutukokemuksen osaksi. Keskisen aikaansaama muutos, vahva kotiseututunne ja joustava ymmärrys meikäläisyydestä pitävät kylän elävänä. Tästä kertoo sekin, että toisin kuin useissa muissa Suomen kylissä Tuurissa kyläkeskustelua ei hallitse pelko kylän kuolemasta.

Tuurin kauppakylä ja Keskisen kyläkauppa ovat selvästi osa tuurilaisten kotiseutua, mutta toimiiko yhteys molempiin suuntiin? Onko Keskisen kyläkaupalla kotiseutu? Voidaan ajatella, että jokaisella yritykselläkin on oma kotoisuuden alue, jolla sen on luontevaa ja vaivatonta toimia. Maantieteellisesti se voisi olla kyläkaupan hallitsema Tuurin kylä, jossa yrittäjyyden perinne yhdistyy vanhaan maatalousmaisemaan. Kaikki kolme Keskisen kauppiassukupolvea ovat ilmaisseet vahvan käsityksensä, että heidän liiketoimintansa kuuluu Tuuriin eikä mihinkään muualle.

Kyläkaupan rakennettua kokonaisuutta katsellessa ymmärtää kuitenkin, että Keskisen kotiseutu on myös jotain muuta. Sen olennaista sisältöä on mielikuvitusmaa, josta ideanikkari Vesa Keskinen ammentaa unelmiaan koko kylän ihmeteltäväksi. Yrityksen kotiseutuun kuuluvat myös sen sosiaaliset ja kulttuuriset yhteydet, joihin Keskisen yritystoiminta on juurtunut. Kukin kauppiassukupolvi on omaksunut omat toimintatapansa ja liikeperiaatteensa ja jalostanut niitä edelleen. Myös yrityksen verkostot ja kotiyhteisöt ovat hioneet toimintatapojaan. Yhteisö ja yritys ovat petautuneet yhteen. Kolmen sukupolven kuluessa yrityksestä ja sen kotiseudusta on muokkautunut toimiva kokonaisuus. Tässä saattaa olla yksi selitys, miksi jokin – joskus erikoiseltakin vaikuttava – idea saattaa kasvaa

kukoistavaksi liiketoiminnaksi yhdessä paikassa mutta ei ole toistettavissa muualla.

*Artikkeli on kirjoitettu osana Suomen Akatemian rahoittamaa hanketta The dynamics of localities and enterprises (333447).*

## Lähteet

Haastattelu Tuurissa 13.3.2024.

Kenttämuistiinpanot Tuuri ja Töysä 17.10.–19.10.2022.

Virikekeskustelut Tuurissa 20.11.2017 (11 osallistujaa) ja Töysässä 1.11.2017

(4 osallistujaa). Keskustelujen toteutuksesta vastasivat Katja Rinne-Koski ja Sulevi Riukulehto.

Virikekeskustelut Tuurissa 19.10.2022 (10 osallistujaa) ja Töysässä 17.10.–18.10.2022

(12 osallistujaa). Keskustelujen toteutuksesta vastasivat Sulevi Riukulehto ja Eeva Uusitalo.

*Kaikki aineistot ovat Ruralia-instituutissa tutkijoiden hallussa.*

## Kirjallisuus

Brummett, B. 2019. Techniques of close reading. Sage, London.

Cohen, A. P. 1982. Belonging: The experience of culture. Teoksessa Cohen, A. P. (ed.).

Belonging: Identity and social organisation in British rural cultures. Manchester University Press, Manchester. 1–17.

Duyvendank, J. W. 2011. The politics of home: Belonging and nostalgia in Western Europe and the United States. Palgrave Macmillan, Basingstoke.

Eräheimo, T. 2017. Vesa Keskinen: veitikka ja visionääri. Veljekset Keskinen Oy.

Fowles, S. 2010. People without things. Teoksessa Bille, M., Hastrup, F. & Flohr Sørensen T. (eds.). The anthropology of absence: Materializations of transcendence and loss. Springer, New York. 23–41. <https://doi.org/10.1007/978-1-4419-5529-6>

Harper, D. 2002. Talking about pictures: A case for photo elicitation. Visual Studies 17:1, 13–26. <https://doi.org/10.1080/14725860220137345>

Helsingin Sanomat 2023. Tältä näyttää Vesa Keskinen uusin päähänpisto. 4.12.2023.

Saatavissa: <https://www.hs.fi/suomi/art-2000010025698.html> (Viitattu 1.10.2024.)

Holmes, H. 2024. The materiality of nothing: Exploring our everyday relationships with objects absent and present. Routledge, London.

<https://doi.org/10.4324/9781003130093>

Hänninen, R. 2022. Katsaus: Valokuvaelisaatio teemahaastattelussa. Teoksessa

Fingerroos, O., Kajander K. & Lappi T.-R. (toim.). Kulttuurien tutkimuksen menetelmät. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. 232–235.

<https://doi.org/10.21435/tl.274>

Ingold, T. 2011. The perception of the environment: Essays on livelihood, dwelling and skill.

Routledge, London. <https://doi.org/10.4324/9781003196662>

- Juurakko, A. 2015. Töysän historia: II, Kunnan vaiheet 1900-luvun jälkipuoliskolta kuntaliitokseen. Alavuden kaupunki.
- Kajander, A. 2022. Materiaalisuus etnologiassa. Teoksessa Fingerroos, O., Kajander K. & Lappi T.-R. (toim). Kulttuurien tutkimuksen menetelmät. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. 139–154. <https://doi.org/10.21435/tl.274>
- Keskinen karavaanarialue. Saatavissa: <https://tuuri.fi/majoitu/karavaanarialue-onnela/> (Viitattu 12.10.2020.)
- Keskinen vastuullisuus. Saatavissa: <https://tuuri.fi/info/vastuullisuus/> (Viitattu 10.10.2024.)
- Kulttuuriympäristöselvitys 2016. Alavus-Tuuri osayleiskaava. Sweco. Saatavissa: [https://www.alavus.fi/media/kaavoitus/1-tuuri-yleiskaava/kulttuuri/kultymp\\_inventointiraportti\\_pieni\\_2016.pdf](https://www.alavus.fi/media/kaavoitus/1-tuuri-yleiskaava/kulttuuri/kultymp_inventointiraportti_pieni_2016.pdf) (Viitattu 5.10.2024.)
- Lapenta, F. 2011. Some theoretical and methodological views on photo-elicitation. Teoksessa Margolis, E. & Pauwels L. (eds.). The SAGE handbook of visual research methods. Sage, London. 201–213.
- Laukkonen, I. 1989. Töysän historia: Töysän asutus ja väestöolot esihistorialliselta ajalta vuoteen 1810. Töysän kunta.
- Lundberg, T. 2004. Toivon taival kulkukauppiaasta kyläkauppiaaksi. Veljekset Keskinen Oy, Tuuri.
- Lähdesmäki, T., Saresma, T., Hiltunen, K., Jäntti, S., Sääsilahti, N., Vallius, A. & Ahvenjärvi, K. 2016. Fluidity and flexibility of "belonging": Uses of the concept in contemporary research. *Acta Sociologica* 59:3, 233–247. <https://doi.org/10.1177/0001699316633099>
- Olsson, P. & Ainiala T. 2023. "It is a heritage which is alive still today": History and cultural heritage as symbolic resources in company storytelling. Teoksessa Mills, A. J. & Deal, N. (eds.). A world scientific encyclopedia of business storytelling: Corporate strategies of business storytelling. Volume 2: History and business storytelling. World Scientific, Singapore. 223–239. <https://doi.org/10.1142/13336-vol2>
- Pöysä, J. 2015. Lähiluvun tieto: Näkökulmia kirjoitetun muistelukerronnan tutkimukseen. Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura.
- Rinne-Koski, K. & Riukulehto, S. 2022. Multifaceted sense of belonging: Discursive conceptions of home by third-age residents in rural Finland. Teoksessa Foster, K. & Jarman, J. (eds.). The right to be rural: Citizenship outside the city. The University of Alberta Press. 141–156. <https://doi.org/10.1515/9781772125955>
- Riukulehto, S. 2019. Touristic attraction as part of multiscalar home experience. Case: Aalto Center, Seinäjoki, Finland. Teoksessa Agarwal, S., Ranjan, A., Kumar, V. & Chowdhary, N. (eds.). Rurality, ruralism and rural tourism: Challenges and coping strategies. ANE Books, New Delhi. 189–203.
- Riukulehto, S. 2020. Kotiseutukokemus verkossa. Teoksessa Riukulehto, S. & Haasio, A. (toim.). Virtuaalinen kotiseutu. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. 12–37.
- Riukulehto, S. & Lähteenniitty, A. 2022. Katseita maalaismaisemaan: Koettu maisemanmuutos Teuvalla. Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti.
- Riukulehto, S. & Rinne-Koski, K. 2015. Historical consciousness and the experiential idea of home. Teoksessa Riukulehto, S. (ed.). Between time and space. Cambridge Scholars Publishing. 115–134.
- Riukulehto, S. & Rinne-Koski, K. 2019. Historian kohinaa Töysästä. Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti.

- Riukulehto S. & Suutari, T. 2016. Kestävä kotiseutu: Kuntarakenteen muutos ja kotiseutukokemus. Teoksessa Riukulehto, S. (toim.). Kunnat, rajat, kulttuuri: Muutostokemuksia. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. 264–296.
- Riukulehto, S. & Suutari T. 2022. Studying processes and experiences: Ethnographic tools for experiential field research in communities. Teoksessa Van Eeden, E. S., Eloff, I. & Dippenaar, H. (eds.). Community engagement research in South Africa: Methods, theories, histories and practice. Van Schaik. 457–474.
- Steel, T., Suutari, T. & Lähdesmäki, M. 2024. Virikehaastattelu ja vuorovaikutus: Kontekstianalyttinen näkökulma ulkomaalaistaustaisten rekrytointia käsittelevään haastatteluaineistoon. *J@rgonia* 21:42, 272–292.  
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-202401291592>
- Suutari, T. & Rinne-Koski, K. 2015. Kotiseutututkimus kokemuksellisuutta tavoittamassa. *Maaseudun uusi aika* 3:23, 54–61.
- Törrönen, J. 2002. Semiotic theory on qualitative interviewing using stimulus texts. *Qualitative Research* 2:3, 343–362. <https://doi.org/10.1177/146879410200200304>
- Törrönen, J. 2017. Virikehaastattelu. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvoori, J. (toim.). Tutkimushaastattelun käsikirja. Vastapaino, Tampere. 233–255.
- Vium, C. 2020. Visual note-making: Photo-elicitation and photographic re-interpretations as collaborative anthropological techniques. Teoksessa Andersen, A., Dalsgård, A. L., Lind Kusk, M., Nielsen, M., Rubow, C. & Rytter, M. (eds.). *Anthropology inside out: Fieldworker taking notes*. Sean Kingston Publishing, Canon Pyon. 170–193.